

סימן קצד

דיני יולדת

בתורה (ויקרא יב, ב-ה) נאמר: "אשה כי תזרע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים, כימי נידת דותה תטמא... ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה, בכל קודש לא תגע, ואל המקדש לא תבא, עד מלאת ימי טהרה. ואם נקבה תלד, וטמאה שבועיים כנדתה, וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה".

ובגמרא (לה, ב): "איתמר: רב אמר: מעין אחד הוא - התורה טמאתו והתורה טהרתו. ולוי אמר: שני מעינות הם - נסתם הטמא נפתח הטהור, נסתם הטהור נפתח הטמא. מאי בינייהו? א"ב: א. שופעת מתוך ז' לאחר ז' (לזכר), ומתוך י"ד לאחר י"ד (לנקבה) - לרב - לקולא (שכן התורה טהרתו), וללוי - לחומרא (שכן לא נסתם הטמא). ב. "ומתוך מ' לאחר מ' (לזכר), ומתוך פ' לאחר פ' (לנקבה) - רב - לחומרא, ולוי - לקולא."

ולהלכה: בגמרא (לו, א בסוף העמוד): "אמר לן רב שמן מסכרא: אקלע מר זוטרא לאתרין, ודרש הלכתא כוותיה דרב לחומרא, והלכתא כוותיה דלוי לחומרא. רב אשי אמר: הלכתא כוותיה דרב בין לקולא ובין לחומרא. דריש מרימר: הלכתא כוותיה דרב בין לקולא ובין לחומרא. והלכתא כוותיה דרב בין לקולא ובין לחומרא". וכן פסקו כל הראשונים - כרב.

וכ"כ **הטור**: "יולדת טמאה כנדה... וכמה הן ימי טומאתה? יולדת זכר טמאה ז', ובליל ח' טובלת, אפילו אם שופעת מתוך ז' לאחר ז'. וכל ל"ג ימים שאחר השבעה מותרת לשמש, אע"פ שרואה בהן, ולאחר ל"ג אסורה אפילו אם שופעת מתוך ל"ג לאחר ל"ג".

א. פרישה בסוף ימי הטהור (ליל מ"א וליל פ"א)

פסחים (ק"ג, ב): "היושבת על דם טוהר אסורה לשמש. וכמה? אמר רב: עונה".

פירוש עונה - ר"ש: לילה או יום. **בשם רבותיו ורש"י**: לילה ויום (ודחה ר"ש פירוש רבותיו).

הטעם לפרישה בסוף ימי הטהור:

א. רא"ש: "ובמקומות שבועלים על דם טוהר צריכים לפרוש ליל מ"א לזכר... דמתוך שהורגלה לשמש כל ימי טוהר ואפילו תראה, חיישינן שמא גם עתה תראה ולא אדעתה". לכן צריכה פרישה להיכר בין ימי טוהר לימי טומאה. וכ"כ **סמ"ג** ו**ספר התרומה**.

ב. בה"ג: כיון שיוצאת מימי טהרה לימי טומאה הו"ל כשעת וסתה (ולפי דבריו גם לאלו שאינם נוהגים היתר בדם טוהר צריכה פרישה).

השו"ע והרמ"א לא הזכירו דין הפרישה. וכתב **ה"ט"ז** (סק"ב) הטעם, שכיום אין אנו נוהגים לפרוש, כיון שהולכים ע"פ הטעם שכתב הרא"ש ושאר פוסקים, וכיום אין אנו בועלים על דם טוהר כלל. **והש"ך** (סק"ד) כתב: "ומי"מ נראה דבעל נפש יחמיר לפרוש ממנה ליל מ"א...". ונראה שטעמו הוא ע"פ הבה"ג, שליל מ"א ופ"א הם כשעת וסתה. וכ"כ **בבד"ש** (סקט"ו).

בבאה"ט כתב שכיום נוהגים כדעת ה"ט"ז שלא פורשים בליל מ"א ופ"א.

ב. דין דם טוהר בזמן הזה:

ג' דיעות עיקריות:

א. בה"ג (מובא בטור), **רא"ש**, **רשב"א** ו**ר"ן** - גם בזה"ז נוהגים היתר בדם טוהר.

ב. רמב"ם (פ"א, ה"ז) - "ושמענו שבצרפת בועלים על דם טוהר כדין התלמוד עד היום... ודבר זה תלוי במנהג" (וכ"כ **התוס'**, **סמ"ג** ו**סה"ת**).

ג. רי"ף, **רוקח**, **ראב"ד**, **רמב"ן** - מכח חומרא דר' זירא אסור לבעול על דם טוהר, וחומרא דר' זירא פשטה בכל ישראל, ולכן אין דבר זה תלוי במנהג. וטעם הדבר שיש להחמיר בזה:

רמב"ן: אם החמירו שלא יבואו לידי טעות בין ימי נידה לימי זיבה ("שמא יטעו בפתחיהן"), כ"ש שיש לחוש ולהחמיר, שמא יבואו לידי טעות בין ימי טוהר לימים שלאחר ימי הטהור.

סימן קצד, עמוד 2

רשב"א: "אין עכשיו הבקיות כדורות ההראשונים, ופעמים שיוציא הולד ראשו חוץ לפרוזדור קודם ביה"ש, וגמר לידה לאחר ביה"ש, ואינן בקיות בכך, ויבואו לטעות להוסיף יום בימי טהרתה".

ב"י: "והאידינא פשט איסור זה בכל ישראל, ואפילו באשכנזים וצרפתים".

וכ"פ **הרמ"א** (סעי' א) - "אע"ג דמדאורייתא דם טהור הוא... כבר פשט המנהג בכל ישראל שאין בועלין על דם טהור, ודינו כשאר דם לכל דבר".

א. האם יש לברך על טבילה על דם טהור?

בתישבה מאהבה (פתי"ש סק"ב) הסתפק בזה, כיון שהחומרא אינה אלא מנהגא, ועל מנהגא, כגון ערבה לא מברכים. ומצד שני, הרמ"א כתב "ודינו כשאר דם לכל דבר" - משמע שצריכה לברך על הטבילה. וכתב שגם רבו, הנוב"י, הסתפק בדבר.

החת"ס הסיק שכמו שמברכים על אכילת מרור, אמירת הלל והדלקת נר ביו"ט שני וביוה"כ אע"פ שאינם אלא מנהגים, כ"כ יש לברך על דם טהור, דאין לך מעשה רב גדול מזה. וכן חילק שם בין מנהג בשב ואל תעשה (מנהג שאוסר דבר מה) לבין מנהג בקום ועשה (כגון ערבה), שבמנהג בשב ואל תעשה, כיון שהנהיגו איסור בדם טהור, והעובר ע"ז עובר על איסור 'לא תיטוש', א"כ ודאי שהטבילה היא מדינא, וצריך ברכה, והכי נהוג. וכ"כ **בדה"ש** (סקכ"ד) לברך על הטבילה.

אולם, **ביביע אומר** (ח"ד סי' יב, אות יב) העלה שאין לברך על טבילת דם טהור, משום שזה דומה לחביטת ערבה, שזה מנהג, ועל מנהג אין מברכים. ומה גם, שחומרא זו אין לה מקום בש"ס, אלא רק בגאונים ובפוסקים אחריהם. וכמו שפסק בשו"ע שאין לברך על הלל - כן גם בזה.

ב. כתם בדם טהור

בדה"ש (סקכ"א) הסיק מהנאמר בסי' ק"צ (סעי' מב) לגבי תולה ביושבת על דם טהור - שדין כתם נוהג בדם טהור.

וביביע אומר (ח"ד סי' י"ב) הסיק שמצד הדין יש להקל, שהרואה כתם שלא בהרגשה בתוך ימי טהור - טהורה לבעלה, אך הרוצה להחמיר להצריכה ז' נקיים וטבילה - תע"ב. וגם למחמירים היא לא צריכה להמתין אחר ראיית הכתם, אלא מיד לאחר הראיה פוסקת בטהרה, וסופרת ז' נקיים וטובלת.

ג. אם באמצע התשמיש בזמן ימי הטהור אמרה לבעלה "נטמאתי"

נוב"י (פתי"ש סק"ב) - מותר לו לגמור ביאתו כרצונו ולפרוש באיבר חי. ואפילו שכבר נתפשט המנהג שאין בועלין על דם טהור, אין לך בו אלא חידושו - שלא יבעול אחר שראתה. אבל אותה ביאה רשאי לגמור כדרכו (ק"י מדם בתולים).

נחלת צבי ועוד אחרונים - חולקים וכותבים שדינו כדין בועל אשה בסתם, שאמרה לו נטמאתי, שפורש באיבר רפוי (ומסתייעים מלשון הרמ"א: "ודינו כשאר דם לכל דבר").

בדה"ש (סקכ"ב) כתב שמ"מ גם למחמירים, אם שגג ופירש בקישוי - א"צ כפרה חמורה, אלא סגי בתשובה מועטת.

וביביע אומר (ח"ד סי' יב, אות יט) כתב שהעיקר לדינא כנוב"י.

ג. יולדת בימי זיבתה

א. גמרא (לו, א): "תניא: רבי מרינוס אומר: אין לידה סותרת בזיבה. איבעיא להו: מהו שתעלה (רש"י: אם ילדה בזוב ובימי לידתה לא ראתה - מהו שיעלו לה לנקיים ולא תצטרך לספור אחריהם)? אביי אמר: אינה סותרת ואינה עולה (כלומר ימי לידתה אפילו שלא ראתה בהם, אין משלימים לספירתה, אלא משלמת אחריהם). רבא אמר: אינה סותרת ועולה".

להלכה: רוב הראשונים (רא"ש, רש"י, ר"ן, בה"ג, ר"ח, רי"ף, שאילתות, רמב"ם) פסקו כרבא שהרי הלכה כרבא בכל מקום, חוץ מיע"ל קג"ם.

ר"ת פסק כאביי (וסבר שימי לידה הם האות ל' של יע"ל קג"ם).

וכתב **ההגמ"י**, שבצרפת נהגו להחמיר הואיל ונפק מפומיה דר"ת. והוסיף עוד, שלדעת ר"ת נראה להצריך ב' טבילות: **אחת** לאחר סיום ז' לזכר וי"ד לנקבה, **ואחת** לאחר סיום ז' נקיים, כיון

סימן קצד, עמוד 3

שלדעתו כל עוד לא טהרה מטומאת לידה, לא יכולה לספור ז' נקיים. וכדי לספור ז' נקיים צריכה קודם טבילה.

הב"י פסק כרוב הראשונים. וכ"פ בשו"ע (סעי' א): "ימי לידה שהם ז' לזכר וי"ד לנקבה, אם לא ראתה בהן, עולים לספירת זיבתה".

למחלוקת זו נ"מ לימינו לכל אשה, שהרי נשינו נחשבות ליולדות בזוב (שו"ע סעי' א, משום שא"א לפתה"ק ללא דם. ואע"ג שזהו דם נידה, אנו מחמירים על זה מכח חומרא דר' זירא כדס זיבה), לכן צריכים ז' נקיים. ואם לא ראו בימי הלידה, עולים ימים אלו לז' נקיים (אע"ג שדבר זה לא כ"כ מצוי).

ב. יולדת נקבה שלא ראתה בשבוע הראשון וראתה בשבוע השני:

גמרא (לו, א): "ת"ש: יולדת בזוב שספרה ולא טבלה וראתה, הלכו ב"ש לשיטתן (שמטמאים רק בלח) וב"ה לשיטתן (שמטמאה לח ויבש). בשלמא לרב... אלא ללוי... אמאי מטמא לח ויבש?... ואבע"א בשופעת. והא ספרה קתני? הכא ביולדת נקבה בזוב עסקינן, דשבוע קמא פסקה, שבוע בתרא לא פסקה, וקסבר ימי לידתה שאין רואה בהם - עולין לה לספירת זיבתה".

הרמב"ן כתב דכיון דראתה בז' הימים השניים, סתרו לה את הז' הימים הראשונים שלא ראתה, וצריכה שוב ז' נקיים משתפסוק לראות.

הרא"ש ור' ירוחם פסקו שאינה סותרת וטובלת לאחר י"ד וטהורה (והסביר הדרישה הטעם שאינה צריכה לשבת עוד ז' נקיים אחרי שפסקה מלראות, משום שב-י"ד יום שלאחר הלידה (אצל נקבה) אינה טמאה מדין דם, ולא שייך להחמיר בה חומרא דר' זירא).

וכתב **הב"י** שכל הדין הזה הוא דוקא לנוהגים לבעול על דם טוהר, "ומיהו לדידן דלא בועלים על דם טוהר, אין נפקותא במחלוקת זו, דהא פשיטא שסותרת וצריכה לספור ז' נקיים" - כיון שראתה אח"כ, מדין חומרא דר' זירא ("ומיהו ז' יום דזכר וי"ד דנקבה עולין לספירת ז' נקיים, כרבא דאמר - עולה. ואפילו האידנא, דלא בועלים על דם טוהר, נמי עולה, ופשוט הוא").

הב"ח (מובא בט"ז סק"א) חלק על הב"י וכתב שגם לנו שאיננו נוהגים לבעול על דם טוהר, אם ראתה בשבוע השני של נקבה אינה סותרת, כיון שלא ראתה בשבוע הראשון, ויכולה לטבול לאחר י"ד, שכן חומרא דר' זירא אינה שייכת אלא בדם הראוי לנידות או לזיבות. אבל בדם של שבוע שני של יולדת נקבה, לא שייכא חומרא דר' זירא.

הט"ז דחה דברי הב"ח, וחיזק את דברי הב"י.

ד. המנהג שלא לטבול כל ימי הטהור (עד יום מ"א או פ"א)

רמב"ם (הלי' אסו"ב פ"א, הטי"ו): "וכן זה שתמצא במקצת מקומות, ותמצא תשובות למקצת גאונים, שיולדת זכר לא תשמש מיטתה עד סוף מ' ויולדת נקבה אחר פ'. ואע"פ שלא ראתה דם אלא בתוך הז', אין זה מנהג אלא טעות הוא... ומן הצדוקים למדו דבר זה, ומצוה לכוון כדי להוציא מליבן, ולהחזיר לדברי חכמים" (והסביר הב"י הטעם שזה דרך מינות, מכיון שזה נראה שהם מפרשים את הפסוק: "תשב בדמי טהרה" - לא כחכמים שפירשו שכל דמים שרואה טהורים כיון שטבלה אחרי ז' לזכר וי"ד לנקבה).

וכתב **המהרי"ק**: המנהג רחוק בעיני, מ"מ, מאחר שכתבת שפוסק אחד הנקרא "תניא" כתב שאפשר שהראשונים שהחמירו על כך, משום שבקעה מצאו - וגדרו בה גדר. ועל כיוצא בזה: שמע בני... ואל תטוש תורת אמך. אלא שאין למחות ביד הלועזים אשר כן נהגו מחמת חומרא וסייג, מאחר שיש להם על מי שיסמוכו... ונראה דהיינו דוקא לאותם לועזים שהיו נוהגים בשאר דברים ע"פ אותו פוסק, אבל בשאר מקומות אין לנהוג מנהג זה, משום דחומרא דאתי לידי קולא הוא.

ריב"ש: אם נוהגים מנהג זה מחמת גדר ופרישה או מחמת נקיות, ראוי להניחם על מנהגם. אך אם סוברים שזה אסור מן הדין - ראוי להודיעם שטועים הם.

המהרי"ל (נד"מ) כתב שיש להחמיר ולהרחיק אחר לידה כל ימי הטהור, והטעם להחמיר הוא משום ר"ת, שלדעתו ימי לידה אינן עולין אפילו אם לא רואה, ובכ"ז צריכה שתי טבילות, אנו, שלא נוהגים שתי טבילות, כ"ש שצריכים להחמיר כל ימי הטהור (ואע"פ שמטעם זה תהיה אסורה גם לאחר הארבעים יום, שכן לא טבלה שתי טבילות, מ"מ אפשר שהנוהגים כן ס"ל שראוי להחמיר כר"ת רק בימי הטהור - עיקר ימי לידתה, אבל לא אח"כ).

והקשה **הד"מ**: שכן לפי המהרי"ל צריכה להתחיל לספור ז' נקיים רק בסוף ימי הטוהר, וא"כ צריכה להמתין מ"ז (או פ"ז) ימים לטבילה! מ"מ פשוט הוא שאין להחמיר במקום שמקילין, הואיל וכל הפוסקים חולקים על ר"ת.

הרמ"א כתב "ואין להתיר במקום שנהגו להחמיר, אבל במקום שאין מנהג, אין להחמיר כלל, רק מיד שלא ראתה דם... וספרה ז' נקיים, מותרת לבעלה".

והב"ח (אות ג) כתב להחזיק במנהג זה: "ולפענ"ד כבוד כולם במקומם מונח, אבל בדבר זה לא כן דברו, אלא באין ספק מנהג ותיקין הוא, ונתקן ע"פ דעת בה"ג, כי יראים פן ישכחו העונה דליל מ"א לזכר וליל פ"א לנקבה, דאסורה לבעלה כנדה מדינא כשעת וסתה... על כן נראה ודאי דאיסור גדול עושין מקצת בני אדם, דמשנין מנהג אבותיהם בדבר זה, ומקילין לטבול תוך מ"א לזכר ותוך פ"א לנקבה, ואין ספק דאין פורשין עצמן עונה דליל מ"א... ועוברין על יאל תיטוש תורת אמך, יפורץ גדר ישכנו נחש, ואף המורה להם היתר זה צריך כפרה... וכך ראוי לנהוג, שלא תתחיל לספור ז' נקיים אלא אחר מ' לזכר ואחר פ' לנקבה, לצאת ידי חובתה לכולהו רבוותא".

והט"ז (סק"ג) דחה דברי הב"ח - "ואי משום טעם זה לא איריא כלל, דהא נתבאר שם דא"צ לדין לפרוש אותה העונה כל עיקר... אלא שמו"ח ז"ל כתב והפריז על המידה... ולא ידעתי מי הכניסו לכך לחזק אותה המנהג ולהטיל עונש ח"ו, כיון שהרמב"ם ראה המנהג וכתב לבטלו, **והמ"מ והמרדכי וב"י ומהרי"ק** הסכימו לזה... ואנו רואין בקהילות קדושות מעשים בכל יום בנשים הרבה כמעט רובן שמקילין בדבר... על כן אומר אני, רחמנא לבא בעי, וכל הרוצה להחמיר בזה, וכוונתו לשמים, יש לו לסמוך על קצת האחרונים שכתבו לקיים אותו המנהג. אבל המקיל בדבר, חלילה לתת עליו שום עונש...". וכ"פ **בערוה"ש**.

בטה"ב (סי' א, סעי' ה) כתב על מנהג זה: "והוא מנהג טעות... ונמשכו בטעות אחר פרוש הקראים הכופרים בתושבע"פ ומסלפים כוונת דברי התורה הקדושה, ומצוה רבה לבטל מנהגן, ולהודיע להן דבר ההלכה האמיתית... וכל המחמיר בזה אין רוח חכמים נוחה הימנה, אא"כ עושה זאת מסיבות בריאות, וכדו'. ואשה שנהגה כך ע"פ מסורת משפחתה, יכולה לבטל מנהגה ללא התרה... ושומע לנו ישכון בטח".

ממתי נטמאת היולדת (עיין בטה"ב עמ' נ-נג)

משנה (שבת קכח, ב): "אבל מסעדין ומילדין את האשה בשבת... ומחללין עליה את השבת...".
ובגמרא (קכט, א): יולדת, מאימתי מחללין עליה את השבת? משעת פתיחת הקבר. "מאימתי פתיחת הקבר? אמר אביי: משעה שתשב על המשבר. רב הונא בריה דרב יהושע אמר: משעה שהדם שותת ויורד. ואמרי לה: משעה שחברותיה נושאות אותה באגפיה (בזרועותיה), שאינה יכולה להלך".

וכתב **הרמב"ן** שיש להקל, ועל איזה סימן שבא קודם מחללין. וכ"פ **השו"ע** (או"ח סי' של, ג).

דין אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם

א. משנה (נדה כא, א): [ת"ק]: המפלת חתיכה - אם יש עמה דם - טמאה, ואם לאו - טהורה. ר' יהודה אומר: בין כך ובין כך - טמאה.

ובגמרא: "אמר ר' נחמן בר יצחק: באפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי: לרבנן - אפשר לפתח"ק בלא דם, לר"י - אי"א לפתח"ק בלא דם.

ב. נדה סו, א: "אדבריה רבא לרב שמואל ודרש: קשתה שני ימים ולשלישי הפילה - תשב ז' נקיים. קסבר אין קישוי לנפלים, וא"א לפתח"ק בלא דם".

ג. כריתות י, א: "אמר רב אשי: רבא מתרץ לה וגו'... אי הכי מאי קמ"ל? מהו דתימא אי"א לפתח"ק בלא דם, קמ"ל דאפשר לפתח"ק בלא דם".

הראשונים דנו בדעת רבא בענין אי"א לפתח"ק בלא דם, שהרי בנדה (סו, א) אמר שא"א, ובכריתות אמר שאפשר.

הרא"ש תירץ, שהוא עצמו סובר שא"א לפתח"ק בלא דם כמו שאמר בנדה, ומ"ש בכריתות זה אליבא דאותה ברייתא, ולא דעתו היא.

סימן קצד, עמוד 5

ואילו בשאלות תירץ, שמ"ש בכריתות שאפשר לפתה"ק בלא דם, היינו בתוך ארבעים יום שלא נגמרה צורתו. אבל כל שנגמרה צורתו - א"א לפתה"ק בלא דם.

להלכה יש בראשונים ג' דעות עיקריות:

א. רי"ף, רמב"ם (והמ"מ), או"ז - פסקו כסתם משנה, וכרבים, דיחיד ורבים הלכה כרבים - שאפשר לפתה"ק בלא דם.

ב. תוס', רשב"א, רמב"ן, רא"ש, טור - פסקו כדעת יחיד במשנה, שא"א לפתה"ק בלא דם. ופסקו כך משום שרבה הוא אמורא ובתרא, והוא פסק כמותו. מ"מ גם הם כתבו שבחתיכות קטנות מאד לא נפתח הקבר.

ג. שאילתות - פסק שא"א לפתה"ק בלא דם, אך ורק בנגמרה צורתו (לאחר ארבעים יום). אבל לפני כן - אפשר לפתה"ק בלא דם (האו"ז הסביר שדעת השאלות כרמב"ם) וכן דעת הרז"ה.

השו"ע (סי' קפח, סו"ס ג) פסק כרא"ש, רשב"א וכו' (והדגיש שזה אפילו בנפל שלא נגמרה צורתו, ולאפוקי מהשאלות). וכ"פ הרמ"א (סי' קצד, ב).

נאמנות הרופאים

יש לדון בשני מישורים:

א. האם הרופא שעומד בפנינו הוא אדם ישר ונאמן ודובר אמת.

ב. נאמנות הרפואה.

בגמרא (נדה כב, ב): "אמר ר' אלעזר בר' צדוק: שני מעשיך... אשה שהיתה מפלת כמין קליפות... וחכמים שאלו לרופאים, ואמרו להם: אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה... ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות... וחכמים לרופאים, ואמרו להם: שומא יש לה בתוך מעיה...".

מוכח מהגמרא שכאשר לא יודעים, שואלים את הרופאים. ואעפ"כ כתוב: "תטיל למים ובפושרים" - כלומר עשיית בדיקה. מוכח א"כ שההסתמכות על הרופאים אינה ברורה ופשוטה, שהרי הצריכה גם בדיקה.

ומקשה **הרא"ש** (בתשובה) והרי קיי"ל שדם הבא ממכה שבמקור - טהורה, וא"כ לשם מה צריך בדיקה אחרי שאמרו הרופאים שזה דם מכה? ונשאר בצ"ע.

מכאן רצו להוכיח שלא סומכים ודאית על הרופאים ואין להם נאמנות מלאה.

וכותב **עבודת הגרשוני** - דכשארן אפשרות אלא לסמוך על הרופא - סומכים עליו. אבל אם יש אפשרות נוספת (כגון הכא) לבצע בדיקה, אין סומכים רק על הרופאים ומבצעים בדיקה.

יש לעיין, האם הטעם שלא סומכים בצורה ודאית על הרפואה היא משום שהרפואה בזמננו לא היתה חדה וחלקה וברורה (וא"כ בימינו שהרפואה היא ודאית - יש לסמוך עליה), או שמא אין לסמוך על הרפואה כלל משום שזו בדיקה מדעית, וא"כ זוהי שאלה עקרונית - האם ניתן לסמוך על המדע?

א. עבודת הגרשוני - יחסנו אל המדע הוא כאל אומדנא ולכן בפיקוח נפש חוששים לזה, ומחללים שבת אם הרופאים אומרים שיש חשש. אבל בדברים שיש ביכולתנו לבודקם, אין סומכים רק על הרפואה, וצריך לבדוק.

ב. החת"ס (סימן קנח) - מנסח את שאלת הרא"ש בצורה שונה - ממה נפשך: אם מאמינים לרופאים לשם מה הבדיקה, ואם לא מאמינים למה שואלים?

ובסימן קע"ה הוא כותב, שהרופאים נאמנים על הכלל ולא על הפרט. כלומר: הם נאמנים לומר שיש בטבע הכליות להוליד חצץ אדום, אבל אינם נאמנים על הפרט - על גוף זה שיש בכליותיו חצץ, כי אולי מחשבותם הפעם לשפוט על גוף זה משפט שקר.

ובסימן קנ"ח ממשיך לענות על השאלה, שאכן אין לסמוך על הרופאים. והטעם שבכ"ז הלכו לשאול את הרופאים, הוא משום שעכשוונו יודעים שיש בעולם מציאות שתהיה לה מכה או שומא במעיים שממנה תפיל צורות. וא"כ, מכאן ולהבא, אם היא תמשיך להפיל צורות וכד' ונטילן למים ולא ימוחו, נוכל לתלות (על סמך הרופאים במכה) ולטהרה.

ג. שו"ת משפט כהן (סימן קמ) - דן לעניין מציצה לתינוק בברית.

לדעת חז"ל - חייבים למצוץ משום בריאות התינוק, ודעת הרופאים היא שזה לא בריא שמוצצים לתינוק. אי"כ יש לדון בדין נאמנות הרופאים.

והוא כותב (תשובה קצא) שיש לחלק בין אם הרופא אומר דבריו ע"פ חושיו (ראה, וכד'), וכן ע"י נסיון - ראוי לקבל מהם בתורת הנחות ודאיות (וא"כ ה"ה למיקרוסקופ, שהרופא יהיה נאמן). אבל בדברים של השערות - אין הוא נאמן. כלומר, בדברים שאין הוא יודע אותם בצורה ודאית - אין לסמוך עליהם לקולא.

תוס' רא"ש - עונה על שאלת הרא"ש, שהרואים עצמם היו מסופקים אם זה דם או חתיכה, ולכן אמרו הרופאים להטיל למים ולבדוק. לפי"ז סומכים על הרופאים. וכן כמה אחרונים, וכן י"ל דעת **הערוה"ש**. ומביאים שתי ראיות מהגמרא בגיטין גבי "הרי את מאורשת את תמותי מחולי זה". אך, **הר"י הרצוג** דוחה ראיה זו (היכל יצחק סי' ה).

הקדמת לידה ע"י זירוז

כתב **באגרות משה** (יו"ד ח"ב, סי' עד) שיש לאסור א"כ היא מקשה לילד, ויש סכנה לאשה או לעובר אם לא תעשה כן.

והטעם בזה: "דלידה בזמנה כדרך הנשים לא נחשב לסכנה כלל, דמאחר שכן ברא השי"ת את העולם שיפרו וירבו, ובודאי ברא שיהיה לברכה ולא לסכנה. וגם הא ציווה השי"ת בחיוב עשה להוליד בנים, ולא מסתבר שיהיה הציווי ליכנס בסכנה בשביל קיום עשה זו דפו"ר... אלא צ"ל שאין בזה סכנה כלל, היינו שהבטיח השי"ת שלא יהיה בזה סכנה לעולם. ומה שאירע שמתות בשעת לידתן, הוא רק מחמת שמחוייבת עונש (כדתנן בשבת לא, א: "על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן"). ולפי"ז הוא רק בלידה דבזמנה שעל זה איכא הבטחת השי"ת בבריאתו ובציווי העשה דפו"ר שלא תסתכן (דהעונש בשביל חטא דעץ הדעת הוא רק יסורים דחבלי לידה, ולא מיתה ח"ו). אבל כשרוצים להקדים הלידה, שלא כפי שהיה צריך להיות, ליכא ע"ז הבטחתו, וממילא נכנסה לסכנה דלידה, שולוא הבטחת השי"ת הרי זה סכנה. ולכן הוא דבר אסור לעשות תחבולות להקדים לידה, אלא אם כשאיכא סכנה לחכות".

וכ"פ **בטהרת הבית** (עמ' נד-נה), וכ"פ בשו"ת **שבט הלוי** (יו"ד ח"ו, סי' קכח).

(ואמנם פקפק על דברי האגרו"מ הנ"ל, אך מעיקר הדין הסכים עמו שאין להקדים את הלידה, ובפרט ששמע מפי רופאים מומחים, שיש בהקדמת הלידה לגרום לסכנת נפשות. ועוד, שאין להקדים ביאת הולד לעולם קודם הזמן שנקבע ע"פ ההשגחה העליונה).